
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opsigelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHold: Den gode hyrde. — En natt på Chartreuse. — Hvad har Luther å gi oss? — Katolisismen og det moderne Indien. — „Messe“. — P. Hartmann Grisar S. J. — Herhjemme — og derute.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 25287

RETT + OG + SANNHET

Den gode hyrde.

(Joh. 10).

«Jeg kjenner mine og mine kjenner mig» — vidunderlige ord å minnes, når vi kneler ved kommuniionsbenken og ber den gode Hyrde dra inn i vårt liv så alle våre villfarne tanker og følelser og viljer kan bli ført sammen til *en* hjord som kan høre Hans røst. Vi kneler for den gjenopstandne frelser som med sitt eget blod som offerlam har frikjøpt oss — vi hever våre hjerter mot Lammets trone og ber det alltid stige ned til oss, så det evige Under fullbyrdes: ofret bringes oss om og om igjen. Så lenge vi kan *knele* er der nemlig noe i oss som Kristus kjennes ved og som kjenner Ham — et utgangspunkt for Hans store herlige Jeg's virke i vårt lille skrøpelige jeg — en dør, Han kan gå inn ad i *vår* fårefold for å samle det i oss som Han kan bruke, og som derfor vil vandre ut med Ham i vårt sjelerike for å søke og frelse det meget fortapte og forvillede i oss. Hans stedfortreder på jorden — vår hellige Kirke — vet dette og har som hjelp for sine ofte i troen svake og vaklende barn innstiftet sin Påske-kommuniionsplikt, idet den er sig sitt ansvar som dørvokteren fullt bevisst: dørvokteren som lukker op for den gode Hyrde (Joh. 10, v. 3) — det ansvar som den fikk sammen med nøklene også til det Guds rike som er *innen* i oss. Og for nu å gi de bange sjeler mot — de som tynges av sin syndebyrde og er redd selv skriftestolens forberedelse — setter den barmhjertige, kjærlige Moderkirke denne annen søndag i Påske-tiden inn det lyse strålende evangelium om den gode Hyrde, som kjenner de innerste skjulte tanker og følelser hos

sin hjord, og selv steg ned for først som offerlammet å dele fårenes kår i så fullt et mål, at han lot sig føde i en stall og ikke i en menneskebolig, mens englene brakte *hyrder* det første julebudskap. Ikke som dommer men som offerlam kom Herren til sine for å føre de av oss, som *vil* følge Ham, ut fra vårt overfladiske subjektive illusjonsfylte selv og på hjemveien til der hvor Faderen lever — hvor Gudsbilledet bor i oss alle. Usynlig skjer denne gjerning men ikke umerkelig, når vi begynner å gå Veien med Livet selv som fører. Med undren opdager vi den Sannhet: at mottatt på rette måte er det daglige liv med alle dets små og større foreteelser den gode Hyrde. Men først må vi ha fått øinene op for det største av alle mysterier: å *motta* livet på rette måte vil si å *gi* det — å hengi sig til det i Kristi navn. Veien er en daglig offerhandling i smått som i stort hvis den skal være realitet og ikke illusjon. Uten å følge slik kan vi ikke høre livets røst. Intet må overdøve Ordet og dra vår *levende* aktive interesse bort fra det — minst av alt de mange overflødige ord, hvormed vi mennesker fyller stillheten av angst for «det tomme rum». Vi er redd stillheten — men også her kommer Kirken oss til hjelp: hver gang en messe leses viser den oss stillhetens hellighet, stillhetens nådegave når presten for alteret konsekreerer brødet og vinen.

Evangeliet — det glade budskaps realitet — jager frykten fra oss, så vi tør møtes med Herren ansikt til ansikt ved Hans bord og få andel i Hans liv. *All* frykt er uten undtagelse mer eller mindre kamouflert døds-

frykt — angsten for syndens sold — men for *den* er der ingen plass i opstandelsens Kirke — den Kirke som hviler på evighetens klippegrunn og som vel kjenner syndsbevisstheten, men kun anerkjenner den som værende i sannhet, når den blir drivkraften til å finne veien til Kirkens livsbevarende nådemidler.

Den gode Hyrde arbeider i hver enkeltets jeg fordi hver enkelt av oss er blitt delaktige i Hans liv. Og synlig er satt iblandt oss Hans stedfortreder, vår hellige katolske Kirke, til å overvåke dette arbeid — den Kirke som er Hans mystiske legeme, av hvilket vi er en del. Erkjenner vi den som den *ene* hyrde, blir også vi *en* hjord — utad og ikke minst *innad* i vår personlighet. — Gud hjelpe oss til å høre røsten og være lydhe: lydige — — —

En natt på Chartreuse.

På Chartreuse en natt jeg slumret i en celles mørke vrå, hvilende på gjestesengen, redt som brødrenes med strå. Trykt jeg sov som englevugget inntil midnattsklokken lød og vigiliesangens toner sommernattens stillhet brød.

Døren gikk — med et jeg våknet av en kjærlig stemme vakt foran mig der stod en broder i chartreusens hvite drakt. Med sin kjerte min han tente, med sitt blikk han fanget mitt, jeg stod op for ham å følge der hvor han mig vinket blidt.

Dit hvor munkers hvite skarer fylker sig til skansevakt mens all verdens sinn og tanker er i søvnens bøie lagt. Dit hvor midnattstimen feires som en hellig andaktsstund, hvor et evig Hosianna stiger fra de tauses munn.

Dit hvor ingen tale føres uten den om Herrens ord, dit hvor ingen nadverd holdes uten den ved Herrens bord. Dit hvor ingen gjerning gjøres uten den i Herrens navn, dit hvor ingen hvile kjennes uten den i Jesu favn.

Denne natt mig er et billed på hin siste lange natt, da i gravens skumle celle det engang skal lysne bratt, når den høie Broder kommer strålende i lysets drakt og til evig liv mig vekker i den sene nattevakt.

Da vil han fra gravens mørke føre mig ved hånden dit hvor den hvite fylking synger Herrens lov til evig tid, dit hvor ingen gjerning gjøres uten den i Jesu navn, dit hvor ingen hvile kjennes uten den i Jesu favn.

ADOLF LANGSTED.

Hvad har Luther å gi oss?

Kommentar til en foredragsturné av sogneprest Sigurd Normann, formann for «Norges Lutherlag».

Av A. J. LUTZ, prest i Dominikanerordenen.

«Norges Lutherlag» har dømt oss til døden. Var vi en liten sekt som dyrker sitt religiøse ideal i all stillhet, i nogen få innviedes krets, da kunde vi kanskje få lov til å leve. Men vi påstår at vi er Jesu Kirke, det ene og universelle samfund, som er den synlige åpenbaring av Guds rike på jorden; vi roper fra takene at vi alene eier Jesu Evangelium uforfalsket og uavkortet; og vi føler oss besjelet av den uøddelige ekspansjonstrang som fra apostlenes dager av har vært ett av den kristne Kirkes karaktertrekk. «Ja, her har vi tilståelsen; dere driver propaganda, heter det.» Jo visst gjør vi det. Hvorfor skulde vi ikke gjøre det, når vi har noget å gi som vi alene eier, og som dog hele verden trenger? Hvorfor skulde vi ikke gjøre propaganda når det er en ærlig propaganda? Og vår propaganda er ærlig. Vi sier hvad vi tror, hvorfor vi tror; vi fremfører de grunner hvorfor vi betrakter det katolske dogme som homogen med Jesu lære, de argumenter som tvinger oss til å anse den romerske Kirke som identisk med det samfund av disipler Jesus hadde samlet omkring sig; og så overlater vi det øvrige til Gud. Er der noget å klandre på det? Jo, synes pastor S. Normann. La propagandaen være så ærlig den vil, den er katolsk, og det er nok, den skal knuses; og pastor Normann vil være en av de edle ridere som i Luthers navn drar ut for å drepe trollet og frelse prinsessen. Hans taktikk er ganske enkel; han viser på den ene side hvordan katolicismen er noget skammelig og skadelig; og på den annen hvordan der i Luther er lys for vår tids mørke og lægedom for den moderne menneskehets sykdommer.

*

Det som pastor Normann forkynner om den katolske Kirke er imidlertid ikke nogen nye «avsløringer». Det norske bedehuspublikum har hørt det tusen ganger. Den katolske religion skal være et blandingsprodukt av hedendom, jødedom og kristendom; vårt andaktsliv skal være en mekanisk opramsning av formaler; vi skal frakjenne protestantene enhver forbindelse med Kristus o. s. v. — gamle, utslitte fraser, historiske forvrengninger, dumme insinuasjoner, kort sagt noget ordgyderi, som bare røber pastorens uvidenhets om oss. Men hvordan er det med Luther? Kan vi virkelig hos ham finne hvad pastor Normann lover, verdier som kan bidra til å hjelpe den moderne menneskehet ut av uføret?

*

De onder som tynger på vår tid er av mangfoldig art. Politisk lider vi under to motsatte villfarelser: På den ene side kommunismen med dens åndsfornek-tende tyranni; på den annen side en nasjonalisme som

ikke er meget forskjellig fra det antikke statsavguder. Begge to innebærer årsaker nok til ufred mellem folkene og til stor social nød. — På åndslivets område møter vi *agnostikerne*, skeptikerne og andre som mener å måtte fornekte vår evne til å finne det gode som heter sannhet, mens andre skryter av å eie et hemmelighetsfullt klarsyn, som gjør både videnskap og religion overflødig. — *Men det største onde* er den avisende holdning en stor del av vår kulturverden inn tar likeoverfor Guds åpenbaring i Jesu person. Det overnaturlige betraktes som umulig. Jesu Evangelium skal være et produkt av rent naturlige årsaker og ikke eie nogen evighetsverdi. Den moderne verden går sine veier i politikk, økonomi, kunst o. s. v. uten å ense den realitet som dog hele menneskehetens skjebne avhenger av, nemlig at Gud har oppløftet den menneskelige natur til en personlig enhet med sig selv i Jesus Kristus. Følgen av dette frafall er at menneskeheten ikke bare går glipp av de overnaturlige goder Jesus bragte oss, men mister selve de naturlige menneskelige goder, i første rekke moralen.

Vår tid er ikke bare umoralsk på grunn av manglende moralsk energi; nei, den vil innføre en «ny moral». Istedenfor å arbeide på å høine sedene til den moralske norms nivå vil den sette normen ned til de forfalne seders nivå. Således får vi moralister som forsvarer de værste perversiteter og krever retten til å leve sitt liv uten kontroll eller disiplin i fornuftens eller religionens navn. — Men vår natur, som ikke bare er kjød, men i første rekke ånd, har sine udødelige åndelige krav, sin lengsel etter det overjordiske. Ved siden av sansenes raseri opdager vi derfor i den moderne menneskehet også en kraftig trang til religion, ja endog til mystikk. Mennesket søker sin Gud. Finner det ikke den sanne Gud, så laver det sig falske. Og den falske gud, som alltid har hatt en dårende makt over menneskene, når de ikke kjente åpenbaringen eller ikke brydde sig om den, er det store Alt, oppfattet som guddommelig vesen. Mystikken utenfor kristendommen var derfor næsten alltid pantheistisk. Å føle sig som et med det store Alt står for fantasien som en tilfredsstillelse av sjelens lengsel etter forening med Gud. Også i vår tid er pantheismen en stor religiøs fare. — Men hvad blir der av dem som den moderne kulturløgn har berøvet den kristne tro, og som er klarsynte nok til å innse de falske guders tarvelighet? De går under i likegyldighet eller fortvilelse. Slik ser det ut i vår tid.

*

Kan Luther hjelpe oss? Finner vi i hans person og i hans lære ideer, impulser med plastisk og organisatorisk kraft nok til å fornye menneskeheten i de protestantiske land eller, for den saks skyld, også i de katolske? Naturligvis mener jeg med Luthers ideer de ideer som er hans, ikke dem han overtok fra kirkefedrene og fra den apostoliske tradisjon. Og det er vel også pastor Normanns mening å lovprise Luther for de ting han selv har funnet under sin skriftgranskning, for de impulser som kommer fra Luthers egen person-

lighet. Ellers vilde det jo være meget rimeligere å gi oss som løsen: tilbake til Augustinus, til Irenæus, eller rett og slett: tilbake til den katolske, apostoliske, romerske Kirke, istedenfor: tilbake til Luther.

Kan vi ut fra Evangeliet, slik som det artet sig i Luthers sjel, motarbeide kommunismen, nasjonalismen og den nød de bringer over folkene? Nei. Luther oppfattet Guds rike som en makt der utfolder sig bare i sjelens indre. Evangeliet er for ham en verden for sig, som ikke har noget å bestille med denne verden. Politikk, økonomi, kultur etc. følger sine egne lover, eller rettere sagt, syndens lover; ti denne verden hører djevelen til («Diese Welt ist des Teufels» sa Ihmels på det stockholmske kirkemøte) inntil Jesu gjenkomst. Først ved tidenes ende vil Gud fravriste satan den verden han eiet fra Adams fall av. Det er derfor helt uluthersk å iverksette et fredsarbeide eller å skape institusjoner for samfundslivets foredling ut fra Evangeliet. De lutheranere, som optrådte i Stockholm, erklærte det uten omsvøp for alle de andre protestanter, som var forsamlet i et sådant øiemed. Og fra antireligiøse protestanters side blir de lutherske stats-, lands- og folkekirker heller ikke spart for den bitre anklage, at de av lutter kristendom ikke bryr sig om menneskehetens nød.

*

Hvordan kunde Luther med slike ideer gå til *den motsatte yderlighet* å stille Kirken under statens kontroll? Ja, hvordan? Det er ikke den eneste selvmotsigelse Luther blev drevet til. Men en ting er klar, nemlig at han derved førte sitt folk et skritt tilbake til hedendommen og hjalp den hedenske humanisme til å bane veien først for statsabsolutismen i de tre siste århundrer før den franske revolusjon, og siden for den moderne ukristelige nasjonalisme.

*

Likeså litt som mot politiske og sociale utskielser kan vi få hjelp av Luther mot *agnostikerne* og deres forbundsfeller. Luther selv var jo litt av en agnostiker. Han var en disippel av den filosofiske skole som heter «nominalisme». Vår viden, lærte den, er bare ord (nomina). Vi får ikke fatt i nogen realitet som svarer til ordene. Denne tankegang er i sine vesentlige konklusjoner overensstemmende med den moderne agnostiske filosofi.

*

Likeså *vergeløs* er Luther mot de moderne fornekttere av det overnaturlige. Han tror vel på Evangeliet som Guds overnaturlige åpenbaring; han tilber Jesus som Gud; han tror på miraklet og på alt det underfulle vi møter i Jesu person. Men hvad vil der bli av all den tro, når Luthers disipler engang tar sin mester på ordet og tolker Bibelen etter sine egne opplevelser, etter sin egen «innstilling»? Alt overnaturlig vil bli borte. Mennesket vil ta sig selv som den norm som måler alle realiteter. Slik skjedde det også. Se bare den

lange rekke av rasjonalistiske religionssystemer den protestantiske verden har frembragt! Der er psykologi, historie, poesi, en uhyre masse av videnskap, alt, undtagen troen på Jesus, Guds Sønn. Det «rene Evangelium» er blitt i millioner av protestanters øine en samling av hedensk-jødiske legender. Således gav Luther oss Bibelen. Den moderne vantro er en direkte frukt av hvad Luther har sådd, da han proklamerte de kristnes rett til å tolke Bibelen på egen hånd, som om Bibelen var det individuelle menneskes ord, og ikke Guds ord til hele menneskeslekten.

Luthers avsky for den skolastiske teologi — han kalte St. Thomas's «Summa theologica» for «die Grundsuppe aller Heresien» — bidrog ikke lite til å gjøre protestantismen enda vergeløsere mot vantroens skinnvidenskap. Metafysikken, slik som Thomas brukte den, har vel ikke den hensikt å forklare de kristne mysterier, så naiv har ingen skolastiker vært, iallfall ingen katolsk. Men den vekker en klar intuisjon av at der finnes en overnaturlig verden, slik at sjelen, når den står foran den overnaturlige åpenbarings faktum, ikke føler det som noget urimelig, men opdager at det svarer til vår naturs dypeste lengsel.

*

Luther har heller ikke nogen hjelp å yde oss mot *vår tids umoralske grunnsetninger*; tvertimot, den «nye moral» med sine krav på den «frie kjærlighet», på skilsmisse med gjengifte, på flerkoneri, har sin hjemmel hos Luther selv. Har han ikke erklært de erotiske drifter for uovervinnelige? Har han ikke holdt visse prekener om ekteskapet som er preget av en besynderlig kasuistikk? Har han ikke gitt landgreven fra Hessen lov til å ta to hustruer og ved denne anledning stillet løggen i «Evangeliets» tjeneste? Har han ikke foraktet askesen og nedverdige kvinnen i den grad, at hun efter hans uttalelser bare har å velge mellem ekteskap og prostitusjon? Sikkert vilde Luther kraftig ha motarbeidet den moderne fødselsregulering. Men hvorfor er hans disipler her ikke med ham? Hans disipler retter uhyrlige løgnaktige beskyldninger mot den katolske moral; forsøker å slå Kirken ihjel med kjempestore smedeskrifter fulle av usannhet og hat, gir sig ut for moralens voktere; og så går de selv og erklærer at hensikten helliger midler som abortus provokatus og preventivteknikken. Hvorfor handler Luthers disipler sånn, da dog mesteren i så henseende var en god kristen? Fordi også dette ligger i Luthers prinsipper. Hans moral innebærer den moderne umoral uten at han ante det, fordi han undrar mennesket enhver høiere norm enn dets eget jeg. Kan man overhodet tale om en moral hos Luther? Han lærte at viljen var død og trellbunnen. Hvordan er en moral mulig uten den frie vilje?

Og hvilken fare for moralen ligger ikke i Luthers formel: *troen uten gjerninger!* Vi vet nok i hvilken forstand Luther mente det. Men historien fra Luthers dager av til våre, viser at denne formel blev en snare. Den almindelige sunde fornuft oppfatter ikke uten møie

den teologiske spissfindighet som ligger i den. For den menige mann stod det slik at man ikke behøvet å holde Guds bud, bare man tror på syndsforlatelsen i Kristi blod. Og de lutheranere som håner oss fordi vi «står under loven», som de kaller det, gir denne tolkning medhold. Guds bud er for oss en lov, ja vel. Jesu bergpreken er en lov, d. v. s. en norm vi må rette oss efter og som engang dømmer oss. Denne lov er ikke et utålelig åk, nei, den er et uttrykk for Jesu eget hellige liv, for Jesu visdom, og den eier en livgivende makt til å høine vårt sinnelag og vårt hjerte. På denne måte å stå under loven er for oss noget velsignet. Ti vi adlyder ikke Guds bud av trang, men av kjærlighet og i kraft av Guds nåde, som bor i oss. En lutheraner skal ikke stå under loven, men under nåden. Hvorledes vil den menige mann opfatte det? Med den beste vilje kan han ikke opfatte det på annen måte enn slik: Vi har lov til å følge våre lyster, efterdi vi er i syndens makt og ikke kan overvinne den; men vi skal gi oss Guds nåde i vold. Og tilslutt gir de da både loven og nåden på båten og gjør hvad de har lyst til, med mindre de ennu eier katolsk moralsk sans fra den katolske tradisjon, som aldri kan dø.

*

Med sin lære om den døde og trellbundne vilje og om den tilbunns fordærvede natur har Luther også *stengt veien til det mystiske liv*. For den luthersk tenkende kristen er Gud oss vel en barmhjertig Fader, Jesus en kjærlig Frelser; vår synd blir oss ikke tilregnet; men synden bor i oss i den grad, at den utestenger Gud fra sjelens indre. Den levende forening med Gud, som vi kaller den helliggjørende nåde, og som innebærer alle spirer til det mystiske liv — Luther vil ikke kjenne den. Men da trangen til det mystiske ligger i kristendommens natur kunde protestantene ikke la være å bli grepet av den. Slik fikk vi de mangfoldige sekter, som tar avstand fra Luther. De vil ha den Helligånd, de vil tale i tunger, de vil oppleve ekstaser og visjoner, de vil helbrede syke, de vil se Jesus komme fra skyene o. s. v. Således fikk da også den protestantiske verden sin mystikk, men løsrevet fra de dogmatiske realiteter som i Jesu sanne Evangelium er kilden til det mystiske liv, til opplevelsen av den Helligånd. En sådan mystikk betraktes med forakt av de kultiverte mennesker. Men da de ikke kjenner den gamle apostoliske kristendom rammer deres forakt ikke bare de sværmeriske utskeielser, men Jesu religion i det hele tatt.

(Sluttes).

ET HJERTESUKK:

Når jeg lenge har på solen stirret
kan jeg allevegne se den stå —
give Gud, jeg kunde se på Jesus
inntil jeg Ham allevegne så —!

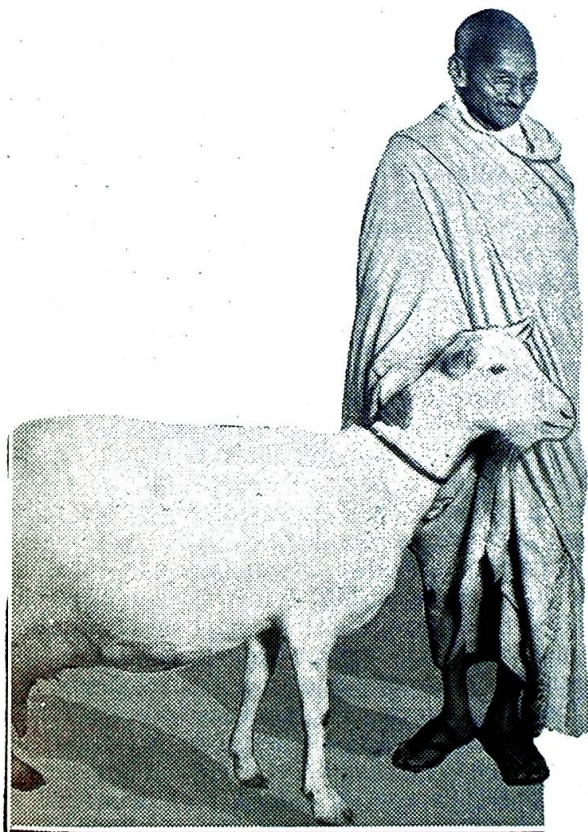
Katolisismen og det moderne Indien.

Mgr. Rossillon, biskop av Vizagapatam, som i 38 år har virket som misjonær i Britisk-Indien, og derfor er godt inne i de mange spørsmål, som nu beskjeftiger dette merkelige rike og gjør forholdene derover så vanskelige, har fornylig holdt et foredrag, betitlet: «Gandhi og det moderne Indiens fysiognomi». Vi gjengir i dette og de følgende numre av «St. Olav» hovedtankene i dette interessante og instruktive foredrag.

I.

Indiens politiske historie.

Hemmelighetsfulle Indien! Intet land i den orientalske verden har for oss den dragende makt som nettopp dette vidunderland! Hvem drømmer ikke om Indien — om templene med sine vismenn og sine fakirer — om maharajahenes palasser med de fabelaktige rikdommer — om bergene der ligner søiler som bærer himmelen — om hellige floder hvori tusener av pilegrimer bader — om skogene som gjemmer tigre, elefanter og slanger bak sine frodige grener — om den gamle og hemmelighetsfulle civilisasjon? Dette lands fysiognomi forekom-

Gandhi med sitt «hellige får», av hvis ull «spinnerokken» forarbeider den passive motstands våben de klær, som overflødiggjør de engelske produkter.

mer oss så meget desto mer blennende som det i årtusener har ligget ukjent for oss. Nu i våre dager er dette fysiognomi i ferd med å avsløre sig og utlevere noen av sine hemmeligheter. Indien er som våknet av en årtusener gammel drøm og revolusjon gjærer i dette land med sine 350 millioner innbyggere. Ved hjelp av de telegrambulletiner, som næsten daglig utsendes, kan vi følge tvekampen mellom England og Indien på nært hold. På den ene side har vi de 350 millioner, som forlanger, tross de er helt ubevebnat, sin uavhengighet. På den annen side den ti ganger mindre nasjon, hvis utrustning er i den skjønneste orden. I sannhet: et merkelig land — «angrens og tårenes land» har englenderen kalt det. Lett å forstå hvorfor: Indiens veier er kranst med sine erobrerers graver! Til alle tider har Indien vært eventyrenes land — nu synes Gandhis å skulle bli det frykteligste av dem alle.

Jeg skal forsøke å skissere dette så fengslende fysiognomi, som gjennom et 38-årig opphold i Indien er blitt mig fortrolig. Jeg skal etterhvert komme inn på Indiens politiske, sociale og religiøse standpunkter og vise hvorledes Gandhis historie er knyttet til dem som den levende inkarnasjon av hele landet han er.

For å klarlegge Indiens politiske standpunkt var i grunnen en rekke forelesninger nødvendige, hvilke iøvrig vilde bli en vanskelig sak, da indierne, som de fødte diktere, ikke har en egentlig historieskrivning. Når de skal tale om sin race og sin civilisasjon, taler de om tidsepoker av millioner og milliarder av år! De få konkrete data, som deres historie opviser, er alle funnet av europeiske indiloger. Folket liker ikke at man tar historien så konkret, og dog er det sikkert, at Buddhas fødsel faller omkring år. 550 f. Kr., og at før dette år alt er innhyllet i mørket. Anno 322 har vi Aleksander den stores tog til Indien, men etter kristendommens seiersgang tar sin begynnelse, begynner også de mange store historiske begivenheter. 752 velter muhamedanerne sig igjennom Nord-Indien på vei til erobringen av Persien. 998 kommer den muhamedanske stormflod igjen og legger landet øde samtidig med at de bosetter sig, og i 5 århundrer beholder makten i hele Indien, hvor de med sverd i hånd «omvender» 80 millioner indier, og gjør det indiske problem svært innviklet, hvad englenderne får føle den dag idag. 1492 lander portugiserne under Vasco di Gama og forlanger sin andel av Indiens skatter. Dette lille land har betydd meget for kristendommens bevarelse, og den katolske Kirke skylder på dette område dem stor takknemlighet.

År 1600 kommer det største av alle eventyrene: Englendernes opmarsj. Etter at de gjennom en målbevisst politikk, ofte med sverd i hånd, har overvunnet portugiserne, franskmennene og hollenderne, lykkes det dem å underkaste sig hele Indien og oprette det største kolonirike som noengang en europeisk nasjon har besittet. I 200 år utplyndret de som alle erobrere systematisk landet til de forstod, at det eneste rette var å gi landets egne innbyggere andel i herlighetene. Først sørget de derfor å skaffe folket en bedre utdannelse, og i 1813 åpnedes de første elementærskoler. I 1850 kom de første universiteter med det skjebnesvangre resultat, at de

blev arnesteder for oprøret. 1859 brøt den forferdelige seapoy-opstand ut — de av englenderne innekserte hindusoldater — som på et hårsbredd nær hadde ført til englendernes fullstendige ødeleggelse, og i alle tilfelle åpnet deres øine for de mange misgrep som var begått av administrasjonen. I ly av den dannelse, som det var blitt mulig for hinduerne og de andre Indiens folkeslag å erverve sig, begynte en viss nasjonalisme å løfte hodet. For å tilfredsstille dens aspirasjoner utstedte den eneste katolske vicekonge som landet har hatt — lord Ripon — nu en regjeringslov som gav indierne selv en viss medbestemmelsesrett i sine politiske indre anliggender. Dette blev den første skanse for den fullstendige uavhengighet.

1888 er et avgjørende år — da dannes «Indian National Congress», som er sammensatt av de innflytelsesrikste indier fra alle provinser. Helt ned til våre dager er det vedblitt å være Indiens uoffisielle parlament. I de siste ti år har den kjempet for fullstendig uavhengighet og ut fra denne kongress har den indiske patriotisme utviklet sig.

„MESSE“

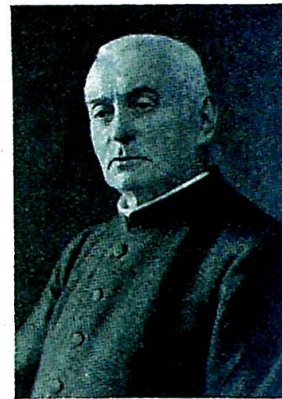
(Efter Michael Gatterer S. J.).

Bruken av ordet «Messe» for det eukaristiske offer er officiell og finnes i de liturgiske bøker. Alle vet at det stammer fra «Ite missa est» i slutten av offerhandlingen, men der hersker dog stadig en viss uklarhet over dets betydning, dets innhold. For det meste utlegges det som «dimissio»: avskjed, idet det jo i den betydning blev brukt når man i den kristne oldtid med nevnte formel: «Ite missa est» avskjediget katekumene før gudstjenesten for de dømte begynte.

Imidlertid har «Messe» også en annen betydning, som nu ligger oss nærmere: «missio»: sendelse. Denne mening får ordene kun ved messens slutt: «Gå — nu begynner Eders sendelse!» Enhver kristen får daglig av Herren en sendelse, en misjon: *å stille sitt dagarbeide og sine lidelser i Guds tjeneste*. Vi er alle arbeidere som Herren daglig kaller til sin vingård. Ved messens slutt utgår nu til alle kristne den befaling: «Gå ut til Eders misjon og utfør den godt!» I den hellige messe har vi hentet nåde, lys og kraft til vårt dagsverk: å kunne ofre oss for Gud i hele dagens løp gjennom arbeidsiver og tålmodighet, og i takknemlighet ta imot alle lidelser og alle oppdrag, som Herren sender, ved å søke avlad og bot og derved sone våre egne synder og våre medmenneskers, og ved bønnens hjelp å kunne møte glade og fortrøstningsfulle alt som hender. Således må man søke å opfatte ordet: messe — således kan vi følge Kirkens vilje og hente den størst mulig nytte av alt som den gir oss — således får *Messe* en uophørlig virkende kraft.

P. Hartmann Grisar S. J.

IN MEMORIAM.

I et lite sykeværelse i Innsbrucker Jesuitterkollegiet lukket den 25. februar en av nutidens berømteste historikere sine øine — nemlig professor *P. Hartmann Grisar*. Det er vanskelig å utmåle den betydning som den avdøde har hatt for videnskapen og for Kirken. Men den er så stor, at hans liv og virke fortjener å bli kjent i en større krets utenfor fagmennesken og de særlig interessertes rekke.

Han var født i Koblenz — byen som har skjenket Kirken så mangen djerv forkjemper. Han var den eldste av hoffbakermester Grisars tolv barn, og vokste op i et velstående hjem, selv om han selvfølgelig som den eldste av så mange ofte måtte hjelpe til med hvad der forefalt. Hans fødselsår var 1845, og op i sin høie alder berettet han stadig med glede om alle de skjøerstreker som Koblenz gater og hus og portrum, bygget i middelalderstil, gav rik anledning til. Sin mor æret og elsket han, og hun må også ha vært en sjelden natur med et dypt religiøst gemytt og utrettelig i forretningen og husholdningen. Hun bar hele byrden av den store husstand og blev tidlig utslitt — knapt 40 år gammel fulgte hun sin ektefelle i graven. Hartmann var allerede den gang teologisk student. Han hadde fått en strålende eksamen, og var derefter — like fylt 17 år — dratt til Münster for å forberede sig til en religionslærers ansvarsfulle gjerning.

De filosofiske studier tilfredsstillet ham ikke, og han gikk derfor til Innsbruck for å vie sig til teologien. Fakultetet ledtes av jesuiter — unge men habile krefter. De studerende hadde rik anledning til nøie å iakttas jesuittenes hele livsførsel, og dette brakte den unge muntr Grisar så mange verdier, at han selv besluttet å bli medlem av S. J. Hele sitt lange liv igjennem bevarte han en rørende takknemlighet overfor jesuittene — ikke alene for den lærdom de hadde bibrakt ham, men meget mer fordi de ved sitt ophøiede eksempel hadde ført ham inn på en verdifullere levevis enn han ellers hadde kommet til å føre.

Da Hartmann Grisar den 24. november 1868 banket på den Hl. Andreas' noviciatus i Rom, var han prest

og doktor teol. Men opholdet i noviciatet fikk en bratt avslutning, da Piemontesene i 1870 brøt inn i det pavelege Rom. Under geværildens knitren måtte de unge ordensfolk flykte forklædte, og fant ly hos vennligsinnede familier. Men for hans senere arbeider med Roms historie var de to år av providentiell betydning. Han hadde sett sig grundig omkring og satt sig så fullstendig inn i det italienske sprog, at han skrev det like så godt som tysk. Han var som videnskapsmann like så kjent og skattet i Italiaen som i Tyskland. At han imidlertid senere skulde vende tilbake til Rom for å skrive byens historie, ante han dog ikke, da han nu måtte reise hjem som flyktning. Hans hensikt var å bli prest, men da den historiske professor ved universitetet i Innsbruck blev forflyttet, så Grisar sig plutselig — kun 26 år gammel — som kirkehistorisk lærer, hvad ikke var lett. Han har selv ofte fortalt, hvor vanskelig det falt ham i de første år å utarbeide de mange forelesninger som han måtte holde. Fakultetet hadde et stort renommé å skulde opprettholde, og fordringene var derfor mange, men etterhvert blev hans fag ham kjærere og kjærere. Han var et mønster på en docent: klar, levende, begeistrende og først og fremst: sannhetskjærlig. De feil som var begått i fortiden søkte han aldri å besmykke, men hans store kjærlighet til Kirken forlenet hans fremstillinger med et gripende alvor. Han betraktet det som den vesentligste oppgave for en professor i kirkehistorie å opvekke kjærlighet til Kirken og å gjøre den tørre dogmatikk levende som et fullstendig billede av Kirkens innhold. Men han var en meget striks eksaminator, som man kun gikk til med redsel, selv om man hadde følt sig tiltrukket av hans forelesninger.

Tidlig følte han trang til å gi sin viden litterær form, og hvor meget så enn hans forberedelser til forelesningene la beslag på ham, kunde hans medfødte trang til å skrive ikke stagges av dette. Han påbegynte i «Tidskriftet for katolsk teologi» noen større avhandlinger over Gregor den store, og hans fremstillinger av denne pave står som inntil nu uovertrufne. Omfangsrige studier etterfulgte: 1882 kom således hans avhandlinger over Galilei, som fra alle kanter kun har høstet lovord. 1883 — ved jubileet i anledning Luthers fødsel, hvor den tyske protestantisme svømmet over av temmelig overdrevne og ofte unøiaktige panegyriker — skrev Grisar under pseudonymet Constantin Germannus «Reformatorenbilder», hvor han i det samme verdige sprog, som han hele livet igjennem førte, stillet det historiske Luther-billede likeoverfor katolske reformatorer som Canisius m. fl. Verket, som blev til i en fart, var nærmest et leilighetsskrift, men blev allikevel grunnlaget for de forskninger som han senere utgav, og som alltid vil stå som monumentale og uimotsigelig historisk korrekte. Slag i slag fulgte det ene store historiske verk etter det annet.

Han vendte sig atter til det oldkristelige Roms historie og tok i den anledning fast ophold i den evige stad. Han sparte sig ikke, men gjennomførte arkiver, studerte bibliotekene og fulgte alle arkeologiske utgravninger med aktiv deltagelse. Hans brennende kjærlighet til Kirken hjalp ham til ikke å sky noen anstrengelser, og

snart gjaldt han for en av de beste kjennere av det gamle Rom. Hans sannhetskjærlighet førte ham ofte op i kollisjoner, men pavene holdt sin hånd over ham, og han fikk navnlig av Pius X mange oppgaver, som han alle løste til Hs. Hellighets største tilfredshet. Han skrev det allerede klassiske verk «Rom ved antikkens utgang», og til sine siste levedager beskjeftiget han sig med en fortsettelse av pavehistorien. En slik trengtes og trenges, da protestantene alltid har arbeidet med forkjærlighet på dette emne og det derfor er nødvendig å ha katolske fremstillinger hvilende på videnskapelig uangripelighet og grundighet.

Imidlertid tok han etter sin hjemkomst til Tyskland fatt på sin efterforskning av Luthers liv. Etter ti års forløp kom de tre bind om Luther (1911) som i de følgende år etterfulgtes av mange enkeltstudier over samme emne. Næsten 80 år gammel sammenfattet han så alt om Luther i det populært skrevne men dog strengt videnskapelige verk «Luthers liv og hans verk», som er det beste Luther-arbeid som fra katolsk hold eksisterer om dette emne. Det oplevet mange oplag og er oversatt til mange sprog. Han bodde alle disse år i München, og man må medgi at det var dristig av ham som katolikk og ennu mer som jesuit å begi sig inn på et område, som av alle protestanter gjaldt som sakrosant og hvor man i høyt grad skulde ha sig frabedt katolikkers innblanding. Men hans autoritet var ubestridt overfor alle lærde i den videnskapelige verden. Verket utløste en storm som spente fra høflige protester til de villeste personlige krenkelser. Og dog var det helt igjennem bare saklig. Han talte ofte med begeistring om de store karaktertrekk hos Luther og sørget opriktig over hans tragiske utvikling. Han hadde håpet med sitt verk å kunde bane veien tilbake til Moderkirken for mange, og det førte også til mange konversjoner — men ofte blev han hånet og spottet og utsatt for de laveste beskyldninger. Allikevel er hans arbeide så banebrytende at det har tvunget protestanter til å studere Luther-problemet helt på nytt, og selv om det næsten må sies å være en motesak ikke å citere Grisar fra protestantisk hold, er det utvilsomt og lett å påvise de dype spor, som det har satt i Lutherforskningens historie.

Hans historiske betydning ligger i, at han har reformert den katolske historieskrivning fra en nærmest apologetisk fremstillingsform over i det strengt konkret historiske. Han betonet sterkt nødvendigheten av å legge sannhetens og historiens målestokk på selv de kjæreste gamle legender for å kunne møte alle motstandere med realitetenes uangripelige våben. Mange frastøttes av dette, at de ikke fikk lov til å beholde sine overleverte ammestuelegender i fred, men fra alle kretser med vidsyn og utsyn møtte han ubetinget støtte og gjaldt som en videnskapens og historiens fører.

Som menneske var han et mønster på alle ordensdyder og overholdt alle reglene, og hans fattigdom og nøisomhet var rørende hos en så stor og berømt mann. Da et protestantisk blad engang fremhevet, hvor lett det var for en jesuit å forferdige slike verker, da hans rike orden stilte alle hjelpemidler til disposisjon, lo

Grisar hjertelig, idet han fortalte en journalist, at alle bøker lånte han på et leiebibliotek og slepte dem møisommelig frem og tilbake!

En hårdnakket gikt lidelse tvang ham tilbake til Innsbruck, og de siste år tilbrakte han i et lite sykeværelse, delvis lammet men utrettelig arbeidende når han kunde for sine smertende hender.

Han elsket sin Kirke, derfor fikk han lov til å yde det mesterlige på sitt felt. Hans utrettelige flid og strenge sannhetskjærlighet brakte ham til sist kjærlig anerkjennelse fra alle kanter, og han lukket sine øine som et lykkelig menneske, som hadde fått lov til å virke i sitt kall gjennom et langt liv.

Herhjemme —

Oslo.

Administrator *Irgens* reiser fredag aften til *Trondheim* for å delta i høitideligheten søndag den 10. april ved Høiærverdige *Pater Wittes* innstallasjon som kirkeleg forstander i Mellem-Norges kirkedistrikt.

Administratoren er tilbake i Oslo tirsdag 12. april; samme dag avreiser han til *Syilling* for den følgende dag å foreta ikledning av nye *St. Franciskus-søstre*.

Halden.

Pastor *Van der Velden* holdt søndag den 3. april avskjedsgudstjeneste i *St. Peters kirke* i Halden. I de få måneder pastoren har virket der, har han vunnet sig mange venner, og det er med sorg menigheten ser ham dra bort. Etter noen dages opphold i Oslo reiser pastoren fredag 8. april til Holland for å overta sitt nye embede som prokurator med bopell i *Bussum*.

— Ved *St. Petri* menighet i Halden vil velærverdige *Pater Rusche* forrette som vikarierende sogneprest inn til begynnelsen av juni. *Pater Rusche*, som tilhører Kongregasjonen av den hellige Familie, kom til Norge i slutten av november, og har tilbrakt vintermånedene i prestegården på *Hamar*, beskjeftiget med å lære norsk.

Kristiansand.

Vi har i det siste hatt en livlig tid her i vår kjære sørlandsby. Den innleddes — kan man si — med en vellykket fastelavnsfest i foreningslokalet, hvor vår pastor holdt foredrag om de verdensberømte pasjonsspill i *Oberammergau*, illustrert med deilige lysbilleder som grep oss alle. Etterpå kom de tradisjonelle fastelavnsboller.

Selve fastetiden blev meget innholdsrik; vi hadde nemlig den glede å motta mange prestebesøk. Først en liten «fransk» visitt av velærv. pastor *Hol* fra *Arendal*, som kom hertil som søstrenes ekstraordinære skriftefar. Derefter kom gamle elskelige pastor *Riesterer* igjen for å hente de siste av sine saker, nu han har flyttet for godt fra byen. Pastoren er jo bosatt i *Syilling* som *St. Franciskus-søstrenes* rektor. For barna er han med sitt lange hvite skjegg som den legemliggjorte julenisse og de omsværmer ham alltid når han viser sig. Så kom velærverdige *pater Rupp* og sammen med ham velærv.

pater Lutz. *Pater Rupp* var på gjennomreise tilbake til sitt fedreland og ordenshus. Det var med vemod at vi tok avskjed med ham — han selv vilde gjerne bli i denne misjons tjeneste, men hans foresatte hadde truffet annen bestemmelse. *Pater Lutz* kom for å holde foredrag og kirken var overfylt av tilhørere som med intens oppmerksomhet og tydelig både grepne og begeistret lyttet til de klare, kloke og velformede ord. Også «*Alliance francaise*» fikk nyte godt av paterens besøk, og også der var der mange og oppmerksomme tilhørere. Og til sist kom velærv. pastor *Dietrich*, som på *St. Josefsdag* — 19. mars — overtok embedet som *St. Josefs-søstrenes* geistlige rektor. M.

— og derute:

Rom.

Dominikaner-festlighetene i anledning av *St. Albert* den store vil bli feiret 8., 9. og 10. april og *Fr. Martin Gillett, O. P.* — ordensgeneralen — er i den anledning blitt mottatt av *Paven* i privataudiens. «*St. Olav*» vil i et av de førstkommende numre bringe en artikkel om *St. Alberts* liv og gjerning.

Belgien.

Jesuittene i Belgien har kjøpt «*La Lierre*» ved *Antwerpen* for der å ha sitt moderhus.

Spania.

Biskopen av *Almeria* er blitt idømt en pengebot fordi han ved en religiøs fest i *Katedralen* har kriticert regjeringen. Det katolske blad i *Almeria*, som hadde gjengitt biskopens tale, er blitt beslaglagt. *Erkebiskopen* av *Siguenza* har likeledes måttet betale en større bot, fordi han i en artikkel tok offentlig avstand fra regjeringens antikerikale politikk. I *Sevilla* har der vært uroligheter under *Skjærtorsdagens* prosesjoner — noen revolverskudd er løsnet og politiet jaget vekk med stenkast.

Paris.

Socialisten Forgeot har holdt en stor tale i det franske deputerkammer i anledning drøftelsen av spørsmålet om hvorvidt man skulde oprettholde et særlig gesandtskap ved den *Hellige Stol*. Han uttalte bl. a.: «*Bolsjevismen* er det voldsomste uttrykk for de laveste følelser hos den lavest stående menneskehet. Den kaster sin horde mot den gamle republikanske orden, idet den ophisser til ran og hat. Til å kjempe mot den ser jeg intet annet middel enn katolisismen. Hvor domkirken reiser sig forsvinner barbariet. Men for å kunne betjene oss av dette våben hjemme og i det fjerne, må vi stå i overensstemmelse med katolikkenes overhode. Siden tyve århundrer forsvaret katolicismen familien, kjærligheten, ordenen. Alene det prinsipp, som tjener katolicismen til fundament, er istand til direkte å motstå det hatets prinsipp som dirigerer bolsjevismens fremtreden.» — Etter den med varme fremførte tale hilstes *Forgeot* av brusende bifall fra tre fjerdedeler av kammeret.